

GÜL'ÜN TARİHÇESİ

"İnsanlar, Allahın gülü dikenli yarattığından şikâyet edeceklerine, dikenler arasında gül yarattığına şükretmelidirler.."

Belki hemen içinizden: "Gülü tarife ne hacet, ne çiçektir biliriz" diyeceksiniz. Gerçekten bu güzel söz, gül'ün insan hayatıyla olan yakın ilgisini, tatlı bir sadelikle anlatmaya yetiyor. Milattan altı yüz yıl önce yaşamış olan meşhur Grek şairisi SAPHO:

"Eğer ZEUS çiçeklere bir kraliçe vermiş olsaydı, bu kraliçe gül olacaktı" demişti. Fakat Zeus'un beğenisine gerek varmı bilmem, gül, tarih boyunca bu ünvana layık olarak insan hayatını dolduragelmıştır.

Şahane rengi, his, hayal ve sevdâ dolu kokusu, narin ve körpe tüveyçleri, özette baş döndürücü güzelliğiyle o, varlığımızın değerli bir parçasıdır. Eğer gül insan tutkularının sembolü olmasaydı, "güllü seven dikenine katlanır mıydı?" Ve acaba bir gün meşhur Fransız şairi MALHERBE: "Dünyada yalnız iki güzel şey vardır, Kadın ve Gül" diyecek miydi?

Gülün orijini hakkında arkeolojik araştırmalarda önce, şairlerin lejand'larında bilgi buluyoruz. Gerçek payından çok mitolojik bir güzellik taşıyan bu efsanelerden en eskisi Yunan şairi ANACREON unkidir:

"Deniz, Venüs'ü yarattığı zaman, Toprak da buna mukabil gül'ü doğurdu. Çabuk açsın diye ilahlar onu nektar'la suladılar ve o çabucak gelişti. Sonra birgün CUPIDON, Olympe bahçelerinde bir güllük'te oynarken arılar tarafından sokuluyor çıkan kan civar güllere bulaşiyor ve onlar da bu rengi muhafaza ediyorlar..."

Lâtin şairi APHTORIUS'a göre gül, rengini Venüs'ün kanından almıştır:

"Venüs güller arasında gizlenen ADO-NIS'e yardım ederken yaralanıyor ve dökülen kanı, yakınındaki gülleri boyuyor.."
Bazı şairlere göre gül: "şafak taranırken saçlarından dökülmüştür." Bir diğer efsane de şöyle:

"Seher yeli çiçekler ilahesinin gönlünü kazanmak için o kadar nefis bir çiçeğe dönüşüyor ki, ilâhe ona bir öpücük kondurmaktan kendini alamıyor. Hiç şüphe yok, bu nefis çiçek gül'den başkası değildir.."

Eski İranlılar ise, şu efsaneyi naklediyorlar:

"Çiçekler, kraliçeleri olan Nilüfer'den, bütün gece uyuduğu için şikâyet ettiler, Allah da daha az tembel bir kraliçe olarak gül'ü yarattı ve korunması için de onu dikenlerle çevreledi.."

Müslümanlara göre gül, kokusunu Hazreti Peygamber'in terinden almıştır, bu sebeple ayrıca, bir kutsallık taşımaktadır. Hindu'lar ise gülün, hissi ve şehvi etkilerin tebessümünden doğduğunu söylüyorlar.

Çağdaş yazarların da gülün orijini hakkında hayalleri oldukça geniş. İsviçreli şair GESSNER gülleri Bacchus'un bir kreasyonuna izafe ediyor:

"BACCHUS, birgün körpe ve güzel bir bakireyi izleyerek ona ancak dikenli bir çalıtığın yanında kavuşabiliyor. Bakire çalıtıya olan minnettarlık duygusunu anlatmak üzere ona değneğiyle dokunuyor ve onun çiçeklerle donanmasını emrediyor. Öyle çiçekler ki, onların rengi hicabın aynası olacak!."

Ve şairler yıllar boyunca bu hayal incilerini sıralayadursunlar, nihayet birgün gelecek VİCTOR HUGO, şu deyişle gül'ü kadın'a bağlayacak:

"Tanrı ilk gün kadını ve onun gönlü hoşnut olsun diye de, peşinden gülü yarattı.."

Gül'ün dünya yüzünde ilk görüldüğü yerler, Anadolu ve Orta Asya olarak kabul edilmektedir. Eski İran'lılar milattan önce onikinci yüzyılda gülü kutsal olarak tanıyorlardı. Din adamları yakılan ilahi ateşe gülyağı dökerek tören yaparlardı. SEMİRAMİS'in meşhur Babil bahçeleri, devrin en nadide ve şahane gülleriyle süslenmişti. Hazreti Süleyman ise öğütlerinde:

"Sizler ki sözlerimi dinliyorsunuz, gül gibi çekici olunuz." diyordu. TRUVA Savaşıyla gül, Anadolu'dan ELEN diyarına geçiyor. HOMER Şafağı tasvir için gülün rengine uzanıyor; aşk ve şarap şairi ANACREON gülden:

"Çiçeklerin en güzeli, ilâhların kokusu, ziyafet sofralarının süsü ve hastaların şifa kaynağı" diye bahsediyor.

Gül, seyahatına devamla *Grek* diyarından Roma'ya ve oradan bütün Avrupa'ya yayılıyor.. Artık bütün insanlığın malidir o. Düğün alaylarını süsleyecek, tablolarla vazolarda boy gösterecek, sevgililerin göğüslerinde uyuyacak, aşk şarkılarında yer alacak, şiirlerde fısıldanacak, özetle emsalsiz bir renk, koku ve ses kompozisyonu halinde, varlığımızın duyu ve haz iklimini saracaktır. Güzeli sanatların bütün kolları onu bütün arzularıyla kucaklayacak şairler ressamlar, müzisyenler, bir kelebek

sarhoşluğu içinde, ondaki gizemli salgıyı emeceklerdir.

Yalnız bu kadar mı? Böyle eşsiz bir beğeniye kavuşan gül, doğa'nın ana'lığına mı bırakılacaktı? Hayır.. Gül yetiştiricileri de bir çaba içine girdiler. Rönesansın sonlarına doğru ancak sekiz tür gül varken, güzel sanatların gelişmesiyle yeni bir hamle yaratıldı. Fevkalade güzel bahçelerin bulunduğu 18. yüzyılın sonlarına doğru, çeşit sayısı yirmi dörde çıkıyor. Bu arada Uzak Doğu'dan yeni çeşitler Avrupa'ya getiriliyor. *La Marquise de Pompadour* ve *Mari Antoinette* özel bir ilgi ile gülcülüğü geliştiriyorlar. *Racine*, *La Fontaine*, *Voltaire*, gül üzerine şiirler yazıyorlar. *Malherbe* kızı ölen bir dostunu teselli için yazdığı bir şiirde, şu güzel duyuşu yansıtıyor:

"Ve yaşadık, güller arasındaki bir gonca gibi,

Bir sabahlık zaman içinde.."

Ondokuzuncu yüzyılın başlarında, Hollanda ve Fransız gülcüleri yeni adımlar attılar. 1805-1810 yılları arasında imparatoriçe *Josephine* in himayesiyle, botanist ve çiçekçilerin işbirliği ile *Malmaison* bölgesinde 250 nevi ve çeşit gül bir araya getirildi. Bu miktarı 1818'de gülcü *Vibert* 300'e 1889'da *Prevost* 949'a çıkarıyorlar. Hemen aynı tarihlerde botanist *Desportes* bize 2650 varyete haber veriyor. Bu çeşitlenme giderek 1845 de 5000'e ve 1899 da devrin meşhur gülcüsü *M.J. Gravereaux*'un *Le Haye* bahçesinde 8000'e ulaşıyor. Ve 1912'de 12.000'e yükselen bu rakkam bugün yirmi bini aşmış bulunmaktadır.

(Ed.)

- "Eğer milletimizin ekseriyeti azimesi çiftçi olmasaydı bugün dünya yüzünde bulunmıyacaktık."

ATATÜRK

- Gülü seven dikenine katlanır.

Türk ATASÖZÜ